

Stavrenski dom

Ste. 273

V Ljubljani, v petek, 27. novembra 1936

Leto 1.

Katalonija zahteva v Ženevi priznanje svoje samostojnosti

Barcelona, 27. nov. o. Včeraj je odpotovala v Ženevo delegacija katalonske vlade, da bi izposlovala od ZN priznanje Katalonije kot samostojne in od Španije docela neodvisne republike. S tem nameravajo katalonci uresničiti svoje dolgoletne namene in zakonito priti do samostojne države.

Kakor poročajo iz Ženeve, tam še ničesar ne vedo o tej katalonski zadevi in nestrpno čakajo prihoda barcelonskega odposlaništva.

Valencija samostojna država

Salamanca, 27. nov. o. Tu je vzbudila veliko pozornost snotnja vest madriške oddaje, po kateri nameravajo rdeči prvaki v Valenciji proglasiti valencijsko pokrajino za samostojno državo. Ta država bo imela podobno ustavo, kakor Katalonija in ne bo v nobenem oziru odvisna od takozvane madriške vlade Larga Caballera. V celoti bo to potemtakem že četrta samostojna ali skoraj samostojna država na bivšem španskem ozemlju. Samostojne vlade imajo zdaj Katalonija, Bilbao in Baski. Po zavzetju Madrida bo Caballera vlada peti vlada v Španiji in edina, ki ne bo imela nobene države.

Albanija priznala Francovo vlado

Tirana, 27. nov. o. Po prvih včerajšnjih vesteh, da bo nacionalistično vlado v Burgosu priznala tudi Albanija, je prišlo uradno poročilo albanske vlade, ki razglasi to priznanje. Albanska vlada je o tem že obvestila nacionalistično vlado v Burgosu. Uradno poročilo utemeljuje to priznanje s tem, da je treba ta korak smatrati samo kot posledice protikomunistične politike, katero vodi Albanija že od nekdaj.

Kje je 35 sovjetskih ladij

Barcelona, 27. nov. o. V barcelonskih vojaških in političnih krogih z veliko nestrpnostjo pričakujejo vesti o tem, kje je skupina 35 sovjetskih ladij, ki so že pred tednom odpušle iz Odesa in vozijo orožje, strelivo, tanke in letala za katalonsko vojsko. O teh ladjah ni nobenih poročil, znano pa je, da je prav odhod tega transporta iz Rusije dal generalu Francu pobudo, da je tako naglo razglasil blokado.

Nacionalistični ultimati v Madridu

Lisbona, 27. nov. m. General Queipo de Llano je po radiu in letaliki ki so jih trosila nad Madridom letala, objavil svoj zadnji opomin marksistom v Madridu. V tem svojem opominu pravi med drugim:

»Če marksisti smatrajo, da morajo še dalje dati kakšen odpor, se bomo mi v boju začeli posluževati vseh sredstev, celo ognja, in bomo na ta način osvobodili prestolnico!«

Baleari so španolci

London, 27. nov. m. O položaju na Balearskih otokih se je razvila v angleškem spodnjem domu živahna razprava. Večina poslancev se je zanimala za mišljenje vlade o tem, če je res kaj resnice na tem, kar pravijo časnikarske vesti, da so nam-

reč nekatere španske otoke zasedli Italijani. V imenu vlade je poslanec odgovoril lord Cramborn ter je izjavil, da je položaj na Balearskih otokih popolnoma miren. Netočne so tudi vesti, da so Italijani zasedli Maloreo in nekatere druge otoke. Lord je poudaril, da ne veruje vestem, da bi Italijani imeli namero izmenjati status quo teh otokov.

Na včerajšnji seji spodnjega doma je bil predložen tudi zakonski predlog o prepovedi izvoza orožja v Španijo z angleškimi ladjami. Ta zakonski predlog je bil sprejet pri prvem čitanju.

Bombardiranje Madrida

Madrid, 27. nov. AA. Havas. Nacionalistično letalstvo je bombardiralo Madrid celih 9 ur. Bilo je mnogo smrtnih žrtev in materialna škoda je posebno velika v predmestjih. Toda bombardiranje je bilo vkljub temu slabše, kakor pa prej.

Izve se, da so v noči od srede na četrtek nacionalistična letala bombardirala Cartagena. Ugotovilo se je, da je ena bomba padla na trgovsko ladjo, ki je bila polna orožja in da je ta ladja bila zelo poškodovana. Nacionalistična letala so se vsa vrnila brez poškodb, dasi je republikansko protiletalsko topništvo bilo zelo aktivno.

Havas: Poveljstvo nacionalistične junte je objavilo popolnito tole poročilo: Na odseku pri So-

Konferenca narodnih bank MZ

Praga, 27. nov. AA. ČTK poroča: Včeraj se je začela konferenca narodnih bank držav Male antante. Predsedoval je g. Engliš. Na dnevnem redu so problemi finančne politike, ki se nanašajo na vse tri države. Govorilo se bo tudi o odnosih z državami, ki imajo režim svobodnega prenosa deviz in pa z državami, kjer je promet z devizami dirigan.

Guvernerji so nato obiskali mestno hišo, kjer jih je sprejel mestni župan dr. Baxa. Popoldne se je obravnavalo režim plačil med Jugoslavijo in Češkoslovaško. Zvečer je dr. Engliš priredil svečano večerjo, na kateri so bili tudi člani diplomatskega zbora in člani vlade dr. Krofta, finančni minister dr. Kalfus in zastopniki češkoslovaškega gospodarstva in financ.

Vesti iz Beograda

Beograd, 27. nov. m. Včeraj popoldne je patriarh srbske pravoslavne cerkve Varnava priredil ob priliki zasedanja svetega arhierejskega sabora kosilo, katerega so se udeležili tudi: ruski veliki knez Aleksander Vladimirov, predsednik vlade dr. Milan Stojadinović in ministri dr. Subotić, general Marič, dr. Letica, dr. Stanković, Dobrovič Stošević, dr. Kaludžerčić in predsednik skupščine St. Čirič.

Beograd, 27. nov. m. Kakor smo že poročali, bo v Bukarešti na proslavi zedinjenja Transilvanije z Rumunijo, tudi večja delegacija iz naše države. Delegacija našega narodnega predstavništva bo štela 30 članov ter bo odpovala v Bukarešto dne 29. novembra. V Rumuniji bo ob tej priliki sestanek delegacij našega, romunskega in češkoslovaškega parlamenta. V delegaciji našega senata bo tudi senator Franc Smodej.

Odmev nemško-japonskega sporazuma:

Spet korak bližje vojni

Varšava, 27. novembra. o. Sklenitev nemško-japonske pogodbe proti komunizmu, je v vsem poljskem časopisju vzbudila isti odmev. Ta odmev se da nakratko izraziti v besedah:

»Spet smo se za korak približali vojni.«

Na tem stališču stoje vsi poljski listi, zlasti pa tisti, ki imajo dobre zveze z vlado. Tako piše berlinski dopisnik uradne »Gazete Polske«, da celo v Berlinu samem priznavajo, da je pri sporazumu glede boja proti komunizmu treba priznati, da vsebuje ta sporazum tudi določila o nemški tehnični pomoči pri japonskem oboroževanju. To tehnično pomoč bo japonski nudila Nemčija zlasti v topništvu in letalstvu.

Pariz, 27. novembra. o. Na včerajšnji seji francoske vlade je zunanji minister Delbos govoril o japonsko-nemškem sporazumu in dejal, da ta sporazum ogroža ves francoski varnostni sistem. Zato bo prvi odgovor Francije na ta sporazum v tem, da bo treba spet proučiti francosko-sovjetsko pogodbo in začeti izpolnjevati tudi njena vojaška določila. Ne bo pa mogoče ničesar odločilnega skleniti, dokler se o pomenu te pogodbe ne izreče vrhovni francoski obrambni svet.

New York, 27. novembra. »New York Times« razlaga sklenitev japonsko-nemškega sporazuma in opozarja na nevarnost, ki jo predstavlja ta sporazum za Kitajsko. Nato razpravlja list o njegovem pomenu za evropske razmere. List pravi, da je odločilnega pomena stališče, ki ga ta trenutno zavzema Anglija, ker so svojo nezainteresiranost omejuje možnost, da bi se ta trenutno uresničiti. List z grozo pričakuje, kaj bosta Nemčija in Japonska pokazali svetu iz tistega dela pakta, ki je ostal tajen. Za zdaj ostane še žarek upanja v tem, da nihče prav nič ne verjame, da bo iz tega kaj.

London, 27. novembra. o. Angleška javnost je ves o sklenitvi nemško-japonskega sporazuma sprejela zelo hladno in ji pripisuje samo filozofsko

vrednost, ker trenutno ne moreta ne Japonska, ne Nemčija dejansko izvesti groženj, ki jih ta sporazum v ozadju vsebuje. Pogodba predstavlja nevarnost za položaj na Daljnem vzhodu in v Tihem morju ter nevarnost za angleške koristi na Kitajskem samo tedaj, če bi obe državi kdaj lahko dejansko uresničili vse določbe tega sporazuma in njegovih tajnih določb.

V poučenih krogih smatrajo za preuranjeno vest, po kateri bi Velika Britanija nameravala odgovoriti na nemško-japonski pakt s povečanjem utrjevanja Hongkonga. V poučenih krogih izjavljajo predvsem, da člen 19 washingtonskega pomorskega dogovora, veljavnega do konca leta 1936 in ni moči spremeniti. V istih krogih kaj malo verjamejo, da bi s to uredbo mogle dopolniti z novimi, tudi tedaj ne, če se določbe washingtonskega dogovora ne podaljšajo. Gotovo je pa, da vlada USA misli, da je ta člen v redu, dokler ne vzdrži ravnotežje pomorskih sil Velike Britanije, Japonske in USA na Daljnem vzhodu z washingtonsko pomorsko pogodbo

Italija izstopi iz Zveze narodov

če bodo v Ženevi navzoči zastopniki rdeče španske vlade

Pariz, 27. novembra. Iz Ženeve poročajo: V diplomatskih krogih potrjujejo, da je rimska vlada sporočila francoski in angleški vladi, da bo njen končni sklep o udeležbi Italije v ZN odvisen od stališča, ki ga bo zavzela ZN do španskih zastopnikov, ki pridejo zasedati v odbor 7. dec. V primeru, da ZN sprejme zastopnike valencijske vlade, bo Italija pretrgala vse zveze z Ženevo. Glede na to izjavljajo v diplomatskih krogih ZN, da je Španija član sveta ZN in da imajo zastopniki

rijezu smo zavzeli važne položaje. Na fronti pri Oviedu smo zavzeli več postojank. Pri Santanderju je bil nasprotnik odbit. Na madriški fronti so bili naši doslej zavzeti položaji utrjeni in ojačeni. Napadi nasprotnikov so bili odbiti brez težav.

Neutrlni pas zagotovljen

London, 27. nov. AA. (Havas) Nacionalistične pomorske oblasti v barcelonskih vodah so sporočile britanskim pomorskim oblastem, da so v delu barcelonskega pristanišča uvedle nevtralni pas, kakor je predlagala Velika Britanija.

Rabat, 27. nov. Seviljski radio priobčuje tale komunikate: Na aragonski fronti ni ničesar pomembnega. Na santandrski fronti smo odbili sovražni napad. V burgoški pokrajini smo v okolici Villarcaya razgnali večje število sovražnih čet, ki so izvršile lokalne napade. V odseku Siguenzi so nacionalisti zavzeli več postojank severno od Vegille. V Asturiji so nacionalistične čete zavrle sovražne napade in z naskokom zavzele več postojank v oviedskem odseku. Na madriškem bojišču se operacije nadaljujejo, čeprav so znatno otežkočene s slabim vremenom. Redne čete nadaljujejo čiščenje zavzetih postojank. Neka izvidna četa je iz zasede uničila sovražno patruljo. Včeraj nismo zavzeli nobene nove postojanke. Po vesteh iz Escoriala so nacionalistične čete zavzele grad.

Volilno zborovanje obrtnikov v Kazini

Ljubljana, 27. novembra.

Snoči ob 8 so imeli v Kazini svoje volilno zborovanje ljubljanski obrtniki. Zborovanje je bilo zelo dobro obiskano in se je v dvorani zbralo okrog 300 obrtnikov, ki so pozorno sledili izvajanjem posameznih govornikov.

Kot prvi je govoril g. Ogrin, ki je obravnaval posebno denarna vprašanja. Ker ni razpoložljivega denarja, trpi vse gospodarstvo in seveda ni prizanešeno ni obrtništvu, ki zaradi tega propada. Osnovna zahteva in pogoj za boljše uspevanje je torej likvidnost bank in denarnih zavodov. Nadalje je postavil zahtevo, da dosledno vztrajamo v borbi, da pridejo v naša industrijska podjetja naši inženjerji, naši strokovnjaki in naši domači delavci.

Nato je razpravljal o sestavi sedanjih zbornice, razložil, kako in zakaj je prišlo do kompromisne liste, nakar je prešel na podrobnejši program, ki naj ga izvede novo izvoljena zbornica. Tu je poudaril predvsem potrebo o enotnosti slovenskega gospodarstva, ker je mogoče uspešno gospodariti le, če sodelujejo vse panoge gospodarstva.

Nato je govoril o programu, ki ga bo zastopal v novi zbornici g. Urbas.

Zborovanje je v celoti doseglo svoj namen. To se je videlo zlasti iz pritrjevanja, katerega so bili deležni posamezni govorniki, zborovanje pa je dokazalo, kako potrebna je solidarnost med slovenskimi obrtnišskimi krogi. Da se ta solidarnost tudi javno manifestira, bodo vsi slovenski obrtniki v nedeljo polnoštevilno izpolnili svojo stanovsko dolžnost in zaupali vodstvo zbornice najspodobnejšim.

in prav tako s poznejšim londonskim pomorskim dogovorom.

Tokio, 27. novembra. AA. (Havas) Po pisanju lista »Asahi« je zunanji minister Arita naložil japonskemu poslaniku v Rimu, da podpiše italijansko-japonski dogovor proti komunizmu. Uvodna pogajanja med obema vlada ma so se že končala z načelnim sporazumom. Po drugi strani pa misli Japonska priznati de facto italijansko cesarstvo, če Italija prizna Manžukuo.

Upor iridijskih plemen

London, 27. nov. AA. (Reuter) Najnovejša poročila iz indijske prestolnice New Delhi pravijo, da je včeraj v bojih po Kajsorski dolini padlo 15 indijskih vojakov in en angleški, ranjenih pa je bilo 70 Indijcev in 2 angleška častnika. Velik oddelek angleškega vojaštva je krenil v pokrajino Varizistan zaradi upora, ki je nastal med plemenom Kajsoceni v Kajsorski dolini, vendar ni vlada imela nobenih namenov, da bi upor s silo zadušila. Čete bi samo demonstrirale. Odpor, ki so nanj naletele pri tem plemenu, je bil docela nepričakovan.

Vesti 27. novembra

Angleški fašisti dobivajo denarno podporo iz inozemstva, prav tako kakor angleški komunisti, tako je izjavil pred nedavnim v nekem svojem govoru v angleški zbornici bivši minister John Simon.

Meddržavna konferenca za politične begunce iz Nemčije se bo na pobudo komisarja za begunce pri ZN zbrala v kratkem in skušala urediti vprašanje nemških političnih emigrantov.

Angleški visoki komisar v Palestini lord Wauchope bo najbrž odšel na dopust za zmeraj, ker so proti njemu tako Judje, kakor Arabci.

Svetovno razstavo judovskega skavtizma bodo odprli v Pragi. Na tej razstavi bodo sodelovali judovski skavti iz CSR, Jugoslavije, Romunije, Palestine, Poljske in Litve, ki so najbolj »zajudene« države v Evropi.

Hitlerjeve zunanje politične uspehe letos je slavil včeraj nemški propagandni minister dr. Goebbels na zborovanju v Ludwigshafenu.

Italijanski častniki na Balearih vodijo po poročilu londonskih listov vso upravo in obrambo. V rokah španskih nacionalistov je baje samo otok Malorca.

Podelitev Nobelove nagrade grajajo tudi italijanski listi ter trdijo, da je publicist Osietski kot izdajalec domovine bil po pravici kaznovan in je zato take nagrade nevreden.

Ing. Stieklina, zaradi katerega bi bila Nemčija pretrgala diplomatske zveze z Rusijo, če bi ga bili boljševiki usmrtili, so pomilostili po vesteh iz Londona na posredovanje ministrskega predsednika Baldwin.

Proslave romunskega osvobodjenja, ki bo v začetku decembra, se udeležijo močno zastopstvo našega državnega zbora in senata.

Vsesovjetski kongres za novo ustavo se je začel v Moskvi. Pri tem je imel govor o notranji politiki Stalin. Odbor za spremembo ustave je dobil 30.000 spreminjalnih predlogov, kar priča o tem, kakšno politično zadovoljstvo nad sedanjim redom vlada v Rusiji.

Avtomobil pariškega tednika »Gringoire«, ki je vozil novo številko lista na postajo, so napadli včeraj oboroženi komunisti in avto z vso nakladno odpravili. »Gringoire« je prinesel največ odkritij o aferi pokojnega Salengroja.

Policija je izpraznila varšavsko univerzo, katero so imeli zasedeno študentje, ki zahtevajo, naj vlada za Jude v predavalnicah postavi posebne klopi, tako imenovane »gheto-klopi«. Univerzo so izpraznili šele gasilci.

Romunska politika temelji na zvestobi do Poljske, Francije in Male zveze. Tako je pri prihod v Varšavo izjavil romunski zunanji minister Antonescu. Romunija se ne misli pridružiti nobenemu bloku za boljševike ali proti boljševikom.

Dva turška generala, ki sta se odlikovala v balkanski svetovni vojni, sta umrla včeraj. To sta bila Sahib paša in Sukri Haili.

Nemško-japonska pogodba nima tajnega zapisa in tajnih določil, tako ogorčeno sporočajo iz Tokia.

Francoski zunanji minister Delbos je sprejel našega poslanika dr. Puriča.

Plinarna je eksplodirala v Montignyju pri Metz in pokopala pod seboj več delavcev.

Prihod predsednika Roosevelta v Argentine je proglasila argentinska vlada za narodni praznik, ki ga bodo obhajali nadvse slovesno.

Vprašanje vojnih dolgov odnosno vračanja vojnih dolgov Ameriki, so načele Anglija, Francija in Italija. Seveda do rednega plačevanja še ne bo tako hitro prišlo.

Izpolnitev francosko-ruske zveze, zlasti kar se tiče vojaških določil v pogodbi med Francijo in Sovjeti, je napovedal na včerajšnji seji vlade francoski zunanji minister Delbos.

Mussolini pojde v Budimpešto meseca maja. Takih vesti, smo že vajeni, čeprav je znano, da Mussolini še ni šel iz Italije, odkar je na vladi.

Razgovori med Avstrijo in Nemčijo se bodo nadaljevali 7. decembra na Dunaju. Razgovori se bodo nanašali zlasti na izvoz avstrijskih kmečkih pridelkov v Nemčijo.

Novi poslanik Francove vlade je prišel v Rim in bo prihodnje dni sprejel pri italijanskem kralju. Pri tej priliki bo burgoška vlada priznala priključitev Abesinije k Italiji.

Zaroko Otona Habsburškega z italijansko princeso Marijo Savojsko v Rimu uradno zanikajo in pravijo, da so taka poročila v časopisju brez podlage.

Posledice mornarske stavke v USA so vse večje in so lastniki ladij zdaj dnevno izgubili milijon dolarjev zaradi zastoja v prometu.

Balkan je miren in je prenehal biti vojno ognjišče v Evropi, ker ima svojo politiko in pametne voditelje. Tako piše londonski list »Times«.

Anglija daje Sovjetom kredite in tako indirektno plačuje dobavo orožja za španske komuniste, to je v londonski poslanski zbornici očital konservativni poslanec Knox in z dokazi podpiral svojo trditve.

45 krat bi prišli okrog zemlje izletniški vlakci, ki jih je letos organizirala nemška narodno-socialistična izobraževalna organizacija »Kraft durch Freude«.

Nocoj simultanka velemojstra Pirca

Ljubljana, 27. novembra.

Po nenadni odpovedi turneje, ki bi jo bil moral v začetku tega meseca prirediti bivši šahovski svetovni mojster J. R. Capablanca v petnajstih mestih Jugoslavije, moreno z veseljem javiti vsem šahistom in prijateljem šaha, da stojimo pred drugo, nič manj zanimivo šahovsko prireditvijo.

Naš priljubljeni velemojster g. Vasja Pirc nam bo nocoj ob 20. uri v veliki dvorani hotela Miklič zaigral simultanko, v kateri se bo boril proti 42 šahistom hkrati. Borba bo tem napetjša in živahnjša, ker nam bo Pirc hotel tudi doma pokazati, da je šahovski umetnik najčistejšega kova, da so njegovi veliki uspehi zadnjih let (v Sliču, Hastingsu, Poděbradích, Münchenu in ob raznih prilikah v Jugoslaviji) brez dvoma sad napornega študija in silovite intuicije, ki upravičujejo njegov mednarodni sloves in polni meri.

Pirčeva šahovska kariera se je presenetljivo naglo dvignila. Mnogi njegovi soolci se še živo spominjajo, kako je pod gimnazijskimi klopi z njimi med poukom skrivno igral na papirnatih šahih. Danes pa stoji pred njimi šahovski mojster prvega reda. Šahovska pot do mojstrstva je trda, izredno trda, in le malo je izvoljenih. Izvoljen pa je Vasja Pirc, to vedo tisoči in tisoči pri nas in v inozemstvu. Tega smo lahko vsi veseli, saj je šah nedvomno edino športno polje, na katerem smo po svojih velikih igralcih, gg. dr. Vid-

marju in Vasji Pircu, dosegli najlepše in prav zavidljive uspehe.

Vasja Pirc je šahovski umetnik. Ta karakteristika bo neovrgljiva za vsakogar, ki si malo pobliže ogleda ves ustroj in tehniko Pirčeve partije. Najbitnejša njegova »poteza« pa je tisto subtilno, rafinirano (v dobrem smislu), do skrajnosti minuciozno iskanje prednosti, s katero skuša po drobnih pointah nadvladati nasprotnika. V tem velikem iskanju je še vedno nemiren, a čudovito lep. Njegov šahovski antipad je E. Bogoljubov, mojster širokih, težkih gest; njegov vrstnik (morda najbližji) A. Rubinstein. Podlaga vsega tega pa je njegova izredna, vso igro prevevajoča intelektualnost.

Vasje Pirca se veselimo. Napeto čakamo, koliko od teh 42 bo pobasal v svoj koš, pa koliko ne. Priznati je namreč treba, da se je igrala moč ljubljanskih šahistov krepko dvignila, zlasti odkar so se pod okriljem Slovenske šahovske zveze razne tekme in borbe vrstile druga za drugo. Ljubljanski šahisti bodo g. Pirca trd oreh. Trd oreh bi bili tudi Capablanci. To so že izkusili razni drugi mojstri.

Ta simultanka bo prav gotovo zelo borbeno in upamo, da bodo zlasti kibici našli obilo hrane. Nocoj naj pride vsak zaveden šahist v veliko dvorano hotela Miklič, prav tako vsi kibici, zakaj to bo njihov večer! Vsi ljubitelji šaha naj se pridružijo. To bo poklon, ki ga dolgujemo lepi umetnosti našega mladega velemojstra Vasje Pirca.

Jutrišnja matineja
kina Union!
Po Sudermanovem romanu

Visoka pesem Marlene Dietrich
Najbolji film slavne igralki

Svojega tasta umoril

Prevzittkarska žaloigra pred sodiščem

Maribor, 26. novembra.

Pred velikim senatom se je vršila danes razprava, ki je razgrinjala pred poslušalci tipično prevzittkarsko žaloigro, kakor se jih je že nešteto obravnavalo pred našimi sodišči. Na zatožni klopi je sedel 38 letni posestnik Jakob Ferk iz Zenzaka v Apački kotlini, obtožen, da je ponoči 5. septembra usmrtil svojega tasta Janeza Krambergerja. Pokojni Kramberger je bil oče Terezije Ferk, žene obdolženca. Mati slednje se je poročila s Krambergerjem že pred vojno kot vdovcem brez otrok. Po vojni sta stara dva predala posestvo hčerki, oziroma pastorki Tereziji, ki se je poročila z Leopoldom Grajfonerjem. Kramberger je dobil za odstop posestva 20.000 Din ter prevzitek, ki je obstojal iz stanovanja, hrane, obleke itd. ter je bil preračunan v vrednost 5000 Din letno. Pokojni Kramberger pa je bil sila prepirljive narave ter se z zetom ni razumel. Baje se je zaradi večnih preprirov Grajfoner leta 1932 obesil. Čez dve leti se je njegova vdova zopet poročila, to pol z Jakobom Ferkom, ki je prinesel k hiši 10.000 Din. Tudi s tem zetom ni bil Kramberger zadovoljen, dasi je bil Ferk miren in strpljiv človek, če ni pil. Rad pa je pil jabolčnico in v takih primerih še je bilo nevarno z njim pripraviti. Zaradi prevzittke je vladala med tastom in zetom neprestano

tiha vojna, ob vsaki priliki je prišlo do spora med obema. To je privedlo končno do nasilnega obračunavanja, pri katerem je Ferk umoril Krambergerja. Dne 5. septembra sta se zopet sprla zaradi čevljev, ki jih je Kramberger hotel imeti in bi radi tega prepira morala na občinski urad k poravnavi. Ferk se je vrnil zvečer domov pijan ter je začel razsajati po hiši. Ženi je dejal, da bo še to noč svojega tasta ubil, potem pa je navsil še na njo, da je morala z otroci pobegniti k sosedom. Ferk je šel potem v sobo Krambergerja, iz katere se začuli sosede klice na pomoč, ki so pa kmalu utihnili. Nato je prišel Ferk iz sove ves okrvavljen ter je dejal svojemu sosedu, da je Krambergerja ubil. Ljudje so našli nesrečnega starca mrtvega ležati pod mizo. Zet mu je glavo vso razbil z nogo, ki jo je odlomil od stola. Ferk priznava, da je pokojnika pretepel s stolom, ker je bil razdražen in pijan, taji pa, da ga je tepel z namenom, da bi ga usmrtil. — Razprava ob času poročila še traja.

Velika romantična liubezen slavne žene!

Käthe Nagy, Willy Eichberger in Leo Slezak

Markiza Pompadur

Jutri premiera
v kinu Unionu!

Gospodarstvo novomeške občine pod prejšnjim režimom

Novo mesto, 25. novembra.

Dne 24. novembra t. l. se je vršila v mestni posvetovalnici na rotovžu seja občinskega odbora. Bila je to druga seja novega občinskega odbora in je bila za občane velike važnosti, saj smo na tej seji zvedeli marsikaj, kar bi bilo najbrž ostalo še dolgo prikriti, ako bi na magistratu gospodoval še nadalje prejšnji režim.

Novi župan dr. Polensek Marjan je podrobno poročal o stanju občinske blaginje, kakršno je bilo ob njegovem prevzemu dne 5. novembra 1936, in sicer: premoženje občinskega ubožnega sklada znaša v štirih vlogah pri Mestni hranilnici skupno 238.800 Din. Poleg te vloge je pri istem zavodu še ena vloga za vodovod v znesku 1878 Din. Mestna občina ima potem še štiri vloge v skupnem znesku 57.156 Din. Pri tem je seveda všteta že vsota 14.337 Din, ki je namenjena za novo perišče v Kandiji. Poleg tega premoženja posejeda občina tudi več akcij Priv. agrarne banke v skupni nominalni vrednosti 15.000 Din. Občina ima nekaj denarja še na tekoči račun pri Mestni hranilnici. Skupno občinsko imetje v gotovini in prej imenovanih akcijah brez posestev in hiš šteje nekako 85.000 Din. Občina ima pa tudi precej dolga, za katerega prav za prav občani niti dobro vedeli nismo. Vedeli smo sicer, da je še ca 3 milijone dolga na novi osnovni šoli, da pa je na škroplnem avtomobilu, ki je nov veljal 250.000 Din, še celih 207.256 Din dolga, to nam je bilo pa do danes španska vas. Ta dva dolga sta tudi največje breme novomeške občine, katerih se ne bomo še tako zlepa znebili. Poleg tega dolga je na vodovodnih napravah in potrebah še 34.319 Din dolga, pri Mestni hranilnici ljubljanski pa še 5644 Din. Tako ima novomeška občina danes še okroglo 3 milijone in 247.210 Din dolga. Kje naj novi občinski odbor dobi sredstva, da bo ta dolg v doglednem času izplačan, naj povedo oni, ki so dolg napravili.

G. župan je nadalje poročal, da je podal pismono ostavko na svojo funkcijo novozvoljeni občinski odbornik g. Gvido Dolenc, to pa zaradi njegove bolezni. Občinski odbor ga je na podlagi priloženega zdravniškega izprijčevala razrešil njegove funkcije, na njegovo mesto pa imenoval prvega odborniškega namestnika g. Pavliča Josipa, računovodjo kmet. šole na Grmu. Gospod župan je njega in pa g. ing. Abseca, ki pri prvi seji ni bil navzoč, zaprisegel. S tem postopkom se je vrstni red občinskih odbornikov pomaknil navzgor in je bil imenovan za člana uprave na zadnje mesto g. Grile Alojzija, ki je bil z današnjim dnem tudi sprejet v novomeško občino.

Nadalje je poročal gospod župan, da se je proti občinskim volitvam, ki so se v novomeški občini vršile dne 25. oktobra t. l., pritožil na upravno sodišče v Celju bivši novomeški župan dr. Rožek Josip, advokat v Novem mestu. Upravno sodišče je njegovo pritožbo kot docela neutemeljeno zavrnilo.

Od občinske uprave predlagani in od občinskega odbora izvoljeni so bili v različne odseke oz. odbora naslednji odborniki: v gradbeni odsek g. Val. Vrhovnik, v odsek za elektrifikacijo gg. Turk Josip kot predsednik, kot člani pa Mahorič Karel, Kunstel Miroslav, Košak Janez, ing. Absec Mate in Prijatelj Ivan. V ta odsek sta se pritegnila še neodbornika banski svetnik g. Weble in starešina sres. sod. g. Šavelj Anton got gerent Mestne hranilnice. V tržni odsek so bili izvoljeni: predsednik g. Mahorič, člani Turk, Grile, Lesjak Alojz; v tujsko-prometni odsek predsednik g. Mahorič, člani gg. Turk, ing. Urbas in Pavlič; v odbor za meščanske šole g. Lesjak, namestnik g. Verbič Jurij; kot delegat v odbor gasilske čete je izvoljen g. Pelko Frabe ml., v občinski kmetijski odbor gg. ing. Absec, Agnič in Košak, namestniki gg. Sone in Pavlič. V odsek za zaščito dece gg. dr. Polensek, Skebe in Zakonjšek. Kot delegat v okr. odbor za javna dela je imenovan g. Turk, njegov namestnik pa je g. Pelko ml.

Potom virmanov se je kril znesek 7000 Din kot presežek zneska 6000 Din, ki je v proračunu določen za izplačanje pomožnega osebja v občinski pisarni. V nadaljnjih točkah dnevnega reda je bilo rešenih več pršenj.

Dva primera nenadne smrti na cesti

Maribor, 26. novembra.

Dva zaporedna primera nenadne smrti na cesti sta se pripetila v Mariboru v razdobju enega dne. Snoti okrog pol 11 zvečer je našel policijski stražnik pri svojem obhodu na Trgu Svobode na klopi sedečega starejšega moža, ki je bil ves sključen. Mislił je, da je nekdo omagal ter ga je potresel in pozval, naj vstane. Mož pa se ni ganil in je stražnik uvidel, da je mrtev. Pozvan je bil takoj mestni fizik dr. Novak, ki je ugotovil, da je moža zadela srčna kap. V mrtvecu so prepoznali 65 letnega znanega mariborskega carinskega kontrolorja v pokoju g. Avgusta Flacka. Nahajal se je na večernem sprehodu, ko mu je postalo nenadoma slabo. Privlekel se je s težavo do Trga Svobode, kjer se je hotel odpočiti na klopi, pa ga je zadela smrt.

Drug sličen tragičen primer se je pripetil danes popoldne sredi dravskega mostu. Smrtonosna kap je zadela višjega sodnega oficijala v p. g. Viktorija Stergarja iz Ljubljane. Pokojnik je bil v Mariboru na obisku pri svojem bratu, nadupravitelju mariborske bolnišnice g. Josipu Stergarju. Pred tednom dni je slavil s svojo življenjsko družico srebrno poroko, potem pa je prišel v Maribor na povabilo svojega brata. Še večer je napravil z njim zdrav in vesel izlet na Pohorje, danes popoldne pa se je hotel vrniti nazaj v Ljubljano. Ko

Jutri v kinu Slogi

Pariško življenje

Po Offenbachovi glasbi z lepo
Choncito Montenegro

Bolnišnica v Murski Soboti

Dolnja Lendava, 25. novembra.

V Soboti se je pred časom sestavil odbor za gradnjo nove bolnišnice v Murski Soboti. Zadeva se pa ne more zginiti z mrtve točke in soboška bolnišnica stoji še zmeraj neizpremenjena. Na licu mesta je bila že tudi banska inspekcija in več komisij, ki so preiskovale zadeve te tako važne javne ustanove. Razumljavo, da je sedanja bolnišnica v Soboti radi prostorov in drugih takih zadev vse preveč razmeram in času nebiigijenska in zaradi tega so se slišali glasovi, naj se bolnišnica zapre.

Zadeva je torej na mrtvi točki. Da bi se bolnišnica v Soboti zaprla, ne more biti govora, saj preskrbuje dohod bolnikov iz treh okrajev kakor iz soboškega, doljelendavskega in ljutomersko-radgonskega. Znano pa je tudi, da je soboška bolnišnica ena najslabših v celi državi. Vsekakor pa to ni v ponos Slovenski krajini. Bolniki so stisnjeni v nezadostne prostore, celo dva na eni postelji, poleg tega pa se širi po bolnišnici neznošen duh. Tudi stranišča ne odgovarjajo higijenskim predpisom. Kar se tiče trahoma, se je vse potrebno ukrenulo. Imamo že dva zdravstvena doma za to očesno bolezen, tako v Soboti in v Dol. Lendavi. Namerava se pa zgraditi še en nov zdravstveni dom in sicer v Ljutomeru. Na zidavo nove bolniš-

nice pa nihče ne misli in zadeva postaja za naše razmere že nujna. Posebno pozornost pa zbujajo, da so v soboški bolnišnici otroci stisnjeni med starejše bolnike, kar pa nikakor ni dobro za našo mladino. Vzemimo primer, da se komu zmoča. Kam ga naj damo? V soboško bolnišnico ga ne moremo dati, ker ne more imeti svoje samostojne postelje. Poleg tega so pa bolniki z raznimi boleznimi prisiljeni ležati eden kraj drugega.

Pri soboški bolnišnici bo treba hitrih in nujnih ukrepov. Pri takih javnih ustanovah bomo morali zapreti politične oči in se živjeti v to, da je bolnišnica potrebna javne pomoči, hitre in brez vsakih pomislekov, ker je to nujno. Zdravje ljudstva je pa prvi pogoj za blagor in dobrobit države, zato se mora gledati na to, da je za zdravje državljanov v zadostni meri tudi preskrbljeno. Česar pa nimamo prilike opazovati v Soboti, kljub tako nujnim zahtevam in prošnjam kraja in ljudi. Vprašanje nezadostnih kreditov se mora končno urediti. To, da ni potrebnega denarja za soboško bolnišnico, še ni zadosten razlog, da se zgradi nova bolnišnica zavlačuje. Poklicana pa je k temu tudi kr. vlada v Beogradu, da podpre akcijo banške uprave, da bo mogoče kriti vse te potrebne izdatke za gradnjo nove bolnišnice.

V transmisiji izdihnili

Maribor, 26. novembra.

V Köllnerjevi tovarni v Slovenjgradcu se je pripetila tragična nesreča, ki je zahtevala življenje mladega delavca. 27 letni Franc Breznik iz Gmajne v šmartinski občini je imel nalogo, da je vsako jutro ob 4 prišel v tovarno, zakuril peči ter spustil v pogon pihalnik, s katerim se razpihava v pečeh ogenj, da so do 6. ure jutraj, kadar pridejo ostali delavci v tovarno na delo, že dovolj razžarjene. Usodnega dne pa je Breznik zaspal ter prišel v tovarno šele ob 5. Zaradi tega je zelo hitel, da bi vse pravočasno opravil, pa je pri tem najbrž premalo pazil na zavarovanje. Kadar se da gonilni jermen, ki poganja pihalnik, na jermenico, se mora ustaviti glavno vodno kolo, ki je zaradi pogona dinama vso noč v obratu. Breznik pa najbrž vodnega kolesa ni ustavil, ali pa je dal jermen na jermenico narobe, pa je hotel med obratom napako popraviti. Preiskava tega ni mogla točno ugotoviti. Dejstvo je samo, da je jermen zgrabil Breznika in ga zanesel pod strop ter ga zatlačil med transmisijo os in strop. Transmisija je nesrečnega stisnila s tako silo, da so ga našli delavci, ko so prišli v tovarno, že nezvestnega. Prepeljali so ga takoj v bolnišnico, kjer je kmalu izdihnili.

Seviljski brivec

»Seviljski brivec« je imel v operi velik uspeh. Vlogo, ki jo poje g. Betetto, moremo šteti med njegove najboljše in najbolj dognane. Tudi ostale vloge so zasedene odgovarjajoče. Na sliki: Rosina (Zupečeva) in Basilio (Betetto).

Cigani ukradli 2 konja

Ljubljana, 27. novembra.

Po Dolenjskem se že nekaj časa klati ciganska družba, ki se pojavlja in izginja — z njo pa izginjajo kološi in slične stvari, mimo katerih cigani pač nikdar ne more iti prekrizanih rok. Izgleda pa, da je ta ciganska tolpa večjega kalibra, ker se ne omejuje samo na kure in piščance, marveč se loteva tudi konj.

V noči od 21. na 22. t. m. je izginil lep konj posestniku Jakobu Papežu iz Hinj pri Novem mestu. Konj je bil v odprtem hlevu; ko je zjutraj prišel v hlev gospodar, je na svojo žalost ugotovil, da konja ni. Iste noči je v Hinjah izginil konj tudi posestniku Francu Hočevanju. Tudi njemu je bil konj ukraden iz nezaklenjenega hleva.

Sum radi teh tatvin je takoj padel na neko cigansko družbo, ki se je tiste dni klatila okrog Hinj, a je po tatvini neznan kam izginila. Varnostnim oblastem je znano ime te ciganske družbe in je zato upati, da bodo cigani kmalu padli v roke orožnikom.

Svarimo pred nakupom ukradenih konj. Konj, ki je bil ukraden posestniku Papežu, je vreden okrog 1000 Din, je 8 let star, ima rjavo dlako. Je na levo oklo s lepim visok 160 cm ter ima na glavi belo liso. Konj pa, ki je bil ukraden posestniku Hočevanju, je star 6 let, rumenorjave barve, vreden okrog 1500 Din, na glavi je malo lisast, 150 cm visok in je dobro rejen.

Strel v trebuh in prsi

Pri Sv. Benediktu v Slov. goricah se je v ponedeljek zbral pri posestniku Francu Drvanji p. d. Kurniku nekaj fantov. Morda so se malo napili, da so prišli neporavnani računi do izraza, ali pa je celo brez pijače prišlo tako daleč, da se je neki fant toliko spozabil, da v hipu ni znal več preračunati posledic, ki so nastale z njegovim nepremišljenim dejanjem.

Posestnikov sin Volk Stanislav z Zagajskega vrha je v prepiru, ki je nastal med fanti, ustrelil iz revolverja dva strela, od katerih je eden zadel posestnikovega sina Vinka Markeža iz Ihanu v trebuh, drugi pa v prsi, zaradi katerih se je močno ranjeni Markež zgrudil na tla.

Danes premiera ogromnega, izredno lepega filma, ki bo napravil utis na slehernega gledalca.
Willy Birgel-Lida Baarova Nad 10.000 sodelujoč h! Najjačji film te sezone!
Elitni kino MATICA

Danes
premiera!

Izdajalci

Kulturni koledar

Andrej Cebokli

27. nov 1893 se je rodil v Kredu na Goriškem pisatelj Andrej Cebokli. Študiral je na goriški gimnaziji (do 1914), potem pa je moral ves mlad iz vojne se je vrnil bolan. Zdravil se je eno leto, potem pa je študiral na ljubljanski univerzi slavistiko in romanistiko. L. 1922 je bil nastavljen na liceju. ob počitnicah l. 1923 pa je odšel domov iskat zdravja. Toda v Ljubljano se ni več vrnil. Umrl je za sušico 17. okt. v Kredu.

Andrej Cebokli je bil eden izmed tistih mladih slovenskih ljudi, ki ga je strlo tako zvano življenje. Kot dvajsetletnik je že občutil vso blagodejno moč in blagoslov zapadnoevropske kulture, ki se je na najbolj divji način v tistih letih izživljala na različnih frontah evropskega kontinenta. In kljub temu štiriletnemu doživljanju je ostala v njem še vera, da je iskal novega človeka in se boril za nov izraz. Pisal je v »Dom in svet«, »Case in goriško« »Mladik«.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, petek, 27. novembra: Virgil.
Jutri, sobota, 28. novembra: Gregor.

Nočno službo imajo lekarne: Dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6, mr. Hočevar, Celovška cesta 62, in mr. Gartus, Moste.

Drama: Kralj Lear. Dijaška predstava.

Opera: Zaprt.

Kino Union: Königsmark.

Kino Matica: Izdajalci.

Kino Sloga: Črna soba.

*** KINO ***
TEL. 22-21 **UNION**
Danes nepreklicno poslednji!

Königsmark
Prekrasen film s lepo ELISSO LANDI
TEL. 27-30 **SLOGA**
Nepreklicno poslednji! Film strahu

Črna soba
V glavni vlogi: BORIS KARLOFF
TEL. 21-24 **MATICA**
Ogromni velefilm! Premiera

Izdajalci
WILLY BIRGEL — LIDA BAAROVA
Predstave ob 16., 19. in 21. uri

Ljubljansko gledališče
DRAMA
Začetek ob 20 uri

Petek, 27. novembra ob 15: »Kralj Lear«. Dijaška predstava. Cene od 2 do 14 Din.
Sobota, 28. novembra: »Na ledeni plošči«. Izven. Cene od 20 Din navzdol.

Nedelja, 29. novembra ob 15: »Tudi Lela bo nosila klobuk«. Izven. Cene od 20 Din navzdol.
Ob 20: »Konjeniška patrola«. Izven. Cene od 20 dinarjev navzdol.

Ponedeljek, 30. novembra: »Kadar se utrga oblak«. Premierski abonma.

OPERA

Začetek ob 20 uri
Petek, 27. novembra: Zaprt.

Sobota, 28. novembra: »La Bohème«. Premierski abonma.

Nedelja, 29. novembra ob 15: »Mala Floramye«. Izven. Znižane cene.

Ob 20: »Ples v maskah«. Izven. Znižane cene od 30 Din navzdol.

Ponedeljek, 30. novembra: Zaprt.

OPERA

V proslavo narodnega praznika bo na pred večer 30. t. m. krstna predstava Zigonove drame v treh dejanjih »Kadar se utrga oblak«. V delu nastopajo sledeče osebe: Kalan, lesni trgovec — Levar, Ana, njegova — Marija Vera, Lojze Kalan — Gregorin, Andrej, žagar pri Kalanu — Potokar, Lenka, njegova hči — Mileva Boltarjeva, Izda, trgovec — Skrbnišek, Pavlič, poštar — Lipah. Režiser: C. Debevec.

Mariborsko gledališče
Petek, 27. novembra: Zaprt.

Sobota, 28. novembra, ob 20: »Pohujšanje v dolini šentflorjanske«. Red C. Znižane cene.

Nedelja, 29. nov., ob 15: »Ukročena trmoglavka«. Ob 20: »Baron Trenk«.

»Pohujšanje v dolini šentflorjanske«, znamenita Cankarjeva farsa, žanje vedno znova velik uspeh, ki tudi letos v Mariboru ni izostal. Prihodnja uprizoritve tega dela bo to soboto za red C in po znižanih cenah.

»Ukročena trmoglavka« — popoldanska predstava. To Shakespearejevo duhovito ter zabavno delo ponove v nedeljo ob 15. Kljub trinajsternim slikam, ki jih ima to delo, je konoc predstave že ob 17, na kar opozarjamo zlasti obiskovalce, ki prihajajo z vlaki na predstavo.

V nedeljo zvečer »Baron Trenk«. Ta, po vsem svetu igrana opereta Sr. Albinja, je zlasti v muzikalnem pogledu odlična ter se nahajajo v njej mnogi hrvatski ljudski motivi. Vsečina je zelo pestra in zabavna.

Obdavljenje svin'reje
Belgrad, 27. novembra. AA. Glede na vprašanje, kako je obdavliti kmete, ki se bavijo s klanjem in prodajo svinj, je davčni oddelek finančnega ministrstva dal pojasnilo, da so kmetje, ki se bavijo s klanjem in prodajo svinj, dele v dve vrsti. V tiste, ki rede svoje svinje na lastnem posestvu in jih hranijo s krmo z lastnega posestva ter dokupujejo samo majkajočo krmo — in v kmete, ki svinj, ki jih rede na svojem posestvu, kupujejo še druge in jih rede, a jim krma z lastnega posestva ni zadostna za reje svinj, temveč jo morajo kupovati pri drugih pridelovalcih. Prva kategorija ni podvržena plačilu pridobnine pri prodaji na tak način prodanih svinj, druga kategorija pa mora plačati pridobnino na dohodke, pridobljene s klanjem in prodajo svinj.

Do leta 1940 popolno univerzo!

Občni zbor Akcije za izpopolnitev univerze

Danes popoldne se vrši na univerzi občni zbor Akademike akcije za izpopolnitev univerze. Za občni zbor vlada med akademiki veliko zanimanje in so za volitve, ki bodo v soboto, vlozene tri liste: Lista z geslom: »Popolna univerza do l. 1940«, katere nosilec je cand. iur. J. Derkač, dve listi nacionalnih akademikov, četrto listo so vložili marksisti in njihovi simpatizerji pod naslovom »Lista tehnikov«, na tej listi nastopajo odlični člani »Njivec«. Nekdaj enotna skupina nacionalistov se je za te volitve razbila.

Lista z nosilec Derkačem, ki hoče nadaljevati borbo za izpopolnitev slovenske univerze v smeri, ki jo je začrtal dosedanj predsednik Verbič Pavle, je svoj program strnila v nadaljevalne zahteve:

Iz narodnih in državnih interesov izvira zahteva našega naroda in njegove akademske mladine do samostojne in popolne univerze v Ljubljani.

Slovenska univerza predstavlja, ohranja in razvija našo narodno in kulturno samobitnost. Univerza v Ljubljani je mejna trdnjava, postavljena v ogrožen slovenski kot, ob katerega pritiska dva imperializma, da preko njega vdereta v slovenski Balkan. Ako pa naj naša univerza tema svojima bistvenima smotroma resnično in uspešno služi, mora država redne potrebe naše univerze in iz njenega posebnega narodno in državno-obravnega pomena izvršajoče potrebe vzeti brez-pogojno v svoj prosvetno-politični in finančni program. Zal moramo ugotoviti, da do danes tega ni spoznala še nobena jugoslovanska vlada. Ne samo, da ni bilo in še ni razumevanja za posebni, svojstveni pomen Aleksandrove univerze v Ljubljani, dejansko je slovenska univerza v primeri z belgrajsko, pa tudi z zagrebško, v naši prosvetni in finančni politiki daleč zapostavljena.

Akademiki Aleksandrove univerze in z njimi vsi Slovenci hočemo od jugoslovanske vlade takojšen dokaz, da slovenske univerze ne smatra manjvrednim, da hoče postaviti slovensko univerzo v enakopraven položaj z belgrajsko in zagrebško univerzo in da jugoslovanska vlada Aleksandrovi univerzi v Ljubljani prizna njen poseben narodno-in državno-obravnbi pomen.

Zato zahtevamo:

1. da pridejo brez-pogojno v proračunski predlog že za leto 1937-38 potrebne postavke za hidro-tehnični in kemični inštitut. Da ministra zunanjih zadev in prosvete rešita Knaflijevo ustanovo, katere točen dejanski stan jima je bil od »AA« predložen, njenemu namenu;

2. da jugoslovanska vlada sprejme v svoj finančni program zgraditev popolne Aleksandrove univerze v Ljubljani do leta 1940. Leta 1940 morajo stati vsaj temelji lastnega centralnega posloja, juridične in filozofske fakultete, nove medicinske klinike (ki bo obenem rešila problem ljubljanske bolnišnice), nova tehnika in teološka fakulteta. Univerza bo vladi predložila tozadevne načrte in redosled gradenj.

Zato ni dvoma, da je tudi pri bodočem delu, ki smo ga zgoraj označili, klika razdiračev nepotrebna. Zato bo vsak, ki je samostojen in ima zdrav čut pri razsojanju dosedanjega dela za izpopolnitev naše univerze, dal ponovno zaupanje listi, ki hoče nadaljevati uspešno delo dosedanjega predsednika Verbiča.

Zato glasujte za listo, katere nosilec je Jože Derkač, cand. iur., pod geslom:

»Popolna univerza do leta 1940!«

100 delavcev vevške papirnice na cesti

Vevče, 26. nov.

Podobno, kakor so se pred dvema mesecema borili tektitni delavci za priznanje kolektivne pogodbe od strani podjetja, tako se zdaj nahajajo v slišenem boju tudi delavci papirnic v Vevčah, Goričanih in Medvodah.

Delavstvo je bilo zadnja leta še kolikor toliko zadovoljno s svojim položajem, ki ga je imelo, precej pa je prizadelo delavstvo zlasti čudno postopanje, da hoče vodstvo tvornice kolektivno pogodbo s 1. decembram odpovedati. Podjetja hočejo delavstvu znižati tudi plače. Vzrok temu leži v tem, da so tvornice naročile nove moderne stroje namesto starih in bo zato potrebnega manj delavstva. Tako je vevška papirnica odpovedala zavoljo tega delo 100 delavcem in jih ima zdaj zaposlenih samo še 500. Pri tem se je dogodilo, da je tvornica odpovedala delo vsem delavcem, stari nad 60 let, češ da niso več zmogni dela, potem ko so vse svoje najboljšje moči pustili v tvornici. Vprašanje je, kam naj gre zdaj teh 100 delavcev. Ali naj ostanejo na cesti brez kruha in dela? Ali naj bo to plačilo za njihovo delo, zdaj, ko so nji-

hove sile izpite? Razumljivo je, da je delavstvo upravičeno zelo razburjeno — saj je prav pred dnevi umrl neki delavec kot žrtev takih razmer v bedi, ko je zaman čakal, da dobi na stara leta vsaj nekakšno preskrbino. Kako je to, da podjetje ne ustreže upravičenim željam delavstva, ko vendar letne bilance izkazujejo še zmerom lep dobiček.

Z ozirom na take razmere je izdala vevška podružnica Zveze združenih delavcev v Ljubljani resolucijo, v kateri zahteva, naj se pogajanja za kolektivno pogodbo ne zavlačujejo, odpust delavstva naj se preklic, prizadejim naj se priskoči za zimo na pomoč s potrebnimi sredstvi, merodajni faktorji, predvsem banška uprava, naj stori vse potrebno, da se položaj delavstva dokončno uredi tako, da ne bo delavstvo vedno v strahu za svoj obstanek.

S 1. decembrom bo torej delavstvo brez kolektivne pogodbe in tako rekoč v nekakem brezpravnem položaju, ker ne bo imelo ničesar drugega, na kar bi se lahko še sklicevalo.

Oborožen vlomilec ujet

Kamnik, 26. nov.

Včeraj okrog 11. ura zvečer, ko je orožniška patrulja iz Vodič šla na obhod, je na poti v Kosezah pri Šinkovem turnu naletela na zloglasnega zločinca Betona Ivana iz Grada pri Cerkljah in njegovega tovariša Zupanca Staneta. Zupancu je sicer uspelo pobegniti, dočim sta nevarnega Betona orožniki obvladala in dobro zvezala ter preiskala. Našla sta pri njem samokres z naboji 635 milimetrov, ki je bil nabit, žepni nož, britev, škarije, žepno električno svetilko z rezervno žarnico in dve rezervni bateriji, lepo damsko dozo za puder z ogledalom, volneno čepico in denarnico s 180 Din.

Oba sta osumljena tatvine 27. oktobra v Tujicah pri Klanjšek Mariji, 8. sept. pa je bilo pri Francu Bolka ukradenih 12.000 Din.

Beton Ivan taji vsako udeležbo pri tatvinah in se zgovarja, da z Zupancem sploh ni bil nič v stiku, ravno nasprotno pravi, da se želi sestati z njim, da obračuna z njim in maščuje svojega brata, ker je bil zaradi njega obsojen na smrt.

Ves vodilski in cerkljanski okoliš bo hvaležen orožnikom, da so spravili nevarnega Betona za zapahne tukajšnjega sodnega zavora.

Pojasnilo

Od Glasbene Maticе smo prejeli: V cenj. svojem dnevniku št. 270 z dne 24. t. m. ste pod naslovom »Triumf mladega glasbenika« priobčili naslednji odstavek:

(Za naše razmere značilno je dejstvo, da je Orkestralnemu društvu, na katerega se je Arnič najprej obrnil za sodelovanje, in ki je bilo samo pripravljeno na to, prepovedal odbor Glasbene Maticе sodelovanje, češ, da sme igrati samo na koncertih, ki jih priredi Glasbena Matica.)

Ker to ne odgovarja resnici, Vas vljudo prosimo, da priobčite naslednje:

»Gospod Blaž Arnič se v zadevi svojega orgelskega koncerta ni z nobenim dopisom obrnil glede sodelovanja na glavni odbor Glasbene Maticе ljubljanske in zato odbor ni mogel sklepati o tej zadevi in ni prepovedal Orkestralnemu društvu sodelovanja pri tem koncertu.«

Maribor

Praznik patrona lavantinske škofije, sv. Andreja, bo prihodnji ponedeljek. Ob 8 bo v stolnici pontifikalna sv. maša.

Proslava državnega praznika 1. decembra. Na predvečer državnega praznika 1. decembra priredi gasilska četa v Mariboru bakljado s sprevedom in godbo po mestu. Sodelovala bodo vsa narodna društva. Zbor je ob 19 v Ciril-Metodovi ulici, razhod pa je na Glavnem trgu. — V torek, 1. decembra je ob 10 v stolnici cerkevna proslava, ob 11 pa je blagoslovitev nove šole Kralja Aleksandra I. Zedinitelja v Magdalenskem predmestju. Solo bo blagoslovil knezoškof dr. Tomažič.

V Ljudski univerzi predava drevi vseuč. profesor dr. Kidrič iz Ljubljane o največjem slovenskem pesniku Prešernu.

Predavanje »Slovenske Straže« o narodnih bojih bo jutri zvečer v dvorani na Aleksandrovi 6. Predava naš znani zgodovinar prof. F. Baš.

Izseljeniška nedelja. V nedeljo popoldne ob 17 bo izseljeniška prireditve v dvorani na Aleksandrovi 6. Na sporedu so deklamacije, pevske točke in skiptično predavanje o izseljenicah, ki ga bo imel g. duh. svetnik Oberžan, ki je sam več let deloval med izseljenci.

Ljotič izpopolnjuje ljubljansko univerzo...

Ljubljana, 27. novembra.

Jutri si bodo naši akademiki izvolili nov odbor Akcije za izpopolnitev univerze. Te volitve so bile vedno zelo pomemben dogodek. To pa zaradi tega, ker se ob priliki teh volitev točno pokažejo moči, s katerimi razpolaga na univerzi ena ali druga skupina.

Za navadnega človeka pa so te volitve zanimive iz dveh ozirov: prvič so te volitve — taine,

drugič pa se človek prav od srca nasmee, ko pregleda kandidatne liste, ki so po številu kar štiri. Med njimi je lista, iz katere se da sklepati, da se na naši univerzi nekateri navdušujejo celo za — Ljotiča. Kakor se sliši, so si ti akademiki naše politične »voditelje« razdelili po stopnjah njihove nacionalnosti. Doselej so smatrali JNS in njene voditelje za najbolj nacionalne; zadelo pa se jim je, da ta nacionalnost le še ni dovolj velika in iskati so začeli še bolj nacionalno stranko. Stranke sicer niso našli, slišali pa so nekega človeka, ki je pri teh naših akademikih vzbudil vtis, da je čistokrven nacionalist. Dočim skupnica teh akademikov še vedno vedri pod razpadajočo streho JNS, se je druga skupinica od prve ločila in se zatekla pod Ljotičevo nadle. Saj pa tudi ne brez uspeha; pravijo namreč, da bo Ljotič osebnost prispel v Ljubljano in lastnoročno vodil akcijo za izpopolnitev ljubljanske univerze vse do njene resnične izpopolnitve; istočasno pa bodo njegovi politični pomagači prirejali tam doli okrog po južni Srbiji manifestacijske shode, s katerih bodo neprestano pošiljali zahteve po izpopolnitvi ljubljanske univerze; te zahteve bodo baje tako krepke in bojne, da so vsi trije Ljotičevci na ljubljanski univerzi — število je sporno in nam ni znano ali so trije ali jih je trideset — prepričani, da bomo najpozneje do pusta imeli že popolno univerzo.

Lendava ali Dolnja Lendava?

Dolgoletna želja prebivalstva našega okraja je bila, da se ime Dolnja Lendava spremeni v ime Lendava, ker ljudje tako splošno pravijo. Tako se je končno na predlog ministrstva za notranje posle spremenil uraden naziv Dol. Lendave v Lendavo. Ta naslov pa ima sedaj samo občina Lendava kot upravna enotica in tukajšnje okr. načelstvo. Vsi drugi uradi, kakor okrajno sodišče, davčna uprava, pošta in okrajni cesni odbor, pa še nosijo uradni naziv Dolnja Lendava. Vsekakor se bo moralo to končno urediti zaradi enotnega poslovanja in je dolžnost oblasti, da ta imena končno z uradnim aktom uredi, da ne bo te velike razlike, ki se precej čuti pri uradnem poslovanju.

Sprememba pri Vodni zadrugi v Lendavi. Vodna zadruga za osuševanje lendavske doline se je ustanovila takoj po prevratu in se je sestavljala iz odbornikov in upravnega uradništva, tehnika in tajnika. Ministrstvo za zgradbe pa je z aktom meseca oktobra t. l. razpustilo odbor in imenovalo komisarija v osebi g. ing. Fajdiga, tehn. svetnika pri kr. banski upravi v Ljubljani, ki je svoje posle že prevzel in se je mudil te dni pri Vodni zadrugi v Lendavi. Zato je bil tudi odpovedan občni zbor Vodne zadruge, ki bi se moral vršiti 26. novembra tega leta v prostorih Vodne zadruge ob 9. dopoldne. Upamo pa, da se bo s to spremembo samo pospešilo delo te potrebne Vodne zadruge, ki jo čaka še mnogo problemov, saj se je dosedaj že storilo mnogo na osuševanju lendavske doline v vsem lendavskem okraju.

Od tu in tam

da je treba za bližnjo odočnost pričakovati tudi volitve v mestnih občinah. Je izzvala živahne komentarje po vsem časopisju. Javljajo pa se tudi že glasovi, da bodo te volitve razpisane že za marec prihodnjega leta.

Narodna skupščina je bila sklicana na dan 7. decembra

Zagrebski mesarji so zagrozili občini, da bodo nehali s klanjem živine v mestni klavnici, ker se še vedno od njih pobira posebna pristojbina, za katero pa oni pravijo, da je protipostavno. Ponovno so se obrnili na podžupana in mu svoje zahteve razložili. Obenem so vložili pa tudi tožbo pred sodiščem za povrnitev protipostavno pobranega denarja. Če bi jim pa občina ne ustrepla, bodo z novim letom sploh prenehali klati v klavnici ter bodo ta posel izvrševali kar doma.

Dalmatince Franjo Perinovič, katerega ime je znano tudi med našimi plavalci, je velebogataš, ki živi v Čile v Južni Ameriki. Mož je lastnik mnogih soliternih polj. Sedaj se je odločil v zvezi s še nekim Hrvatom, da bo na svojih poljih zgradil veliko tovarno, ki bo producirala letno skoraj 200 tisoč ton solitra. V svoj koncern bosta ta dva pritegnila še neko drugo tovarno. Pred leti sta oba stala na čelu družbe »Lautaro«, ki je imela v posesti 25 takih tovarnen. Kmalu pa je ta družba prišla v roke ameriškem kapitalu, nakar sta se Dalmatinca odločila za svoj koncern.

V Subotici se je odigrala strašna žaloigra. Mestni policaj Geza Blešič se je priselil k svojemu bratranču. Spočetka sta si bilo dobro, vendar tako stanje ni dolgo trajalo. Sprla sta se in zasovražila. Bratranec je šel na policijo in prosil poveljnika, naj vpliva na policajca, da se bo preselil kam drugam. Ko je prišel domov, pa sta se spet sprla ter je bratranec pograbil za lovsko puško in jo brez besede sprožil. Blešič se je brez besed zgrudil in umrl. Razjarjeni Blešičev je skočil nato s puško za pokojnikovo ženo in jo hotel ustreliti. Toda žena je bila urnejaša in je skočila skozi okno na cesto. Ko je hotel Blešičev teči za njo, ga je ustavila njegova lastna žena in mu hotela puško vzeti. Pa jo je vrgel na tla in jo mikastil s puškinim kopitom. Šele sosede so preprečili še večje krvopletje.

V Golem Brdu pri Virovitici živi Marija Šmer, ki je stara nič manj kakor 105 let. Do zadnjega je opravljala skoraj vsa kmečka dela. Ima pa izredno dober spomin, le da je postala tako otročja, kakor šestletno dekletce. Živela ni nikdar v bogastvu, in pravi, da je današnji svet vse preveč razkošen in pokvarjen. Bolna pa ni bila nikoli.

Ko so v Zagrebu priredili racijo na berače in jih vse preresetali, so našli pri enem kar cel — tisočak. Bil je to 70 letni Mile iz Otočca, ki je bil že 70 krat zaprt zaradi prepovedanega beračenja. Mož namreč ni tak revež, da bi se moral preživljati na tak način. Doma ima veliko hišo, v kateri gospodarijo njegovi odrasli sinovi. Pri zaslišanju je povedal, da se mu beračenje mnogo bolj izplača, kakor pa vsako drugo delo. V desetih dneh je v Zagrebu naberali tisti tisočak, ki so ga našli pri njem. Sedaj bo moral osedeti štirinajst dni, nakar ga bodo poslali spet domov.

V Bukarešti so se začela pogajanja med našimi strokovnjaki in med romunskimi za prilagoditev pogodbe, ki sta jo obe državi sklenili za nabavljanje petroleja. Ta pogajanja so se začela že pred mesecem, pa so vmes nastale težkoče zaradi cene nafte in zaradi načina, po katerem naj bi naša država plačevala svoje obveznosti. Prvotno je vsebovala pogodba določilo, da bodo Romuni nekaj časa dobavljali Jugoslaviji rafinirani petrolej, tako dolgo, da bi se pri nas zgradile potrebne naprave. Poleg tega pa bi nam dobavljali tudi surovo nafto. Sedaj pa Romuni pravijo, da ne bi odstopili Jugoslaviji že odkrita petrolejska polja, temveč ji pustili odprto pot za odkrivanje doslej še neizrabljenih vrelcev, iz katerih bi šele mogli izvažati surovo nafto. Pri tem pa nastopajo težave, kajti v Jugoslaviji najbrž nimamo dovolj svojega kapitala, da bi z njim finansirali ta vrtnanja in raziskavanja. Treba bi bilo, če bi obveljal romunski predlog, v ta namen povabiti tuji kapital. Zato se pogajanja vrte okrog rešitve tega problema. Pogodili pa sta se obe delegaciji za to, da bo Romunije spočetka uvozila v Jugoslavijo letno 5500 vagonov petrolejskih proizvodov. Nasprotno pa bo morala Romunija iz Jugoslavije izvoziti za protivrednost večje količine bakra.

Polže so izvažali iz nekaterih naših pokrajin v Francijo. Za revne sloje je bil to ne velik, pač pa pomemben dogodek. Sedaj se je ta sezona zaključila, istočasno pa se je pojavilo zanimanje istih francoskih izvoznikov za žabe. Edini, ki so žabe do sedaj izvažali, so bili Hercegovci okoli Metkovića. Sedaj so začeli s podobnimi kupčijami tudi Medjimurci, ki je pri njih mnogo močvirij, v njih pa mnogo zelenih žab. Kmetje morajo ujeti žive žabe in jih v kosaarh prinesiti v skladišča. Tam žabam porežejo zadnje krake, ostanek pa imajo za prehrano perutnine. Zmiski čas je prav primeren za take posle, ker kmetje nimajo dela na poljih, nabirajo pa žabe tudi rajši, ker so se prepričali, da nabiranje polžev ni bila potegavščina, kakor so nekateri mislili spočetka.

Delavci v tekstilnih tovarnah v Dugi resli so stopili v stavko, ker je tovarna odpustila dva njihova zaupnika, ki sta se v imenu njihove delavske zveze pogajala za zvišanje mezd. Voditelji delavske zveze so posredovali, vendar niso imeli uspeha. Delavstvo je zato stopilo v stavko. Pravijo, da bo stavka trajala nekaj dni, ker bo morala najbrž popustiti tovarna.

Na vseh postajah se je včeraj v Hercegovini začel odkupovati letošnji pridelek tobaka. Pridelovalci so letos kolikor toliko zadovoljni, ker so pridelali obilo tobaka, zraven pa jim je država ves pridelek odkupila za 20% višje kakor vsa prejšnja leta. Kilogram tega tobaka, ki ga poznamo kot enega najboljših pri nas, prodajo pridelovalci za 20 Din.

Na osem let robije je varaždinsko sodišče obsodilo 81 letnega starca, ki je v jezi s sekuro do smrti pobil svojega zeta. Starce je bil razdelil svoje precejšnje imetje med svoje otroke, sobi pa je pridržal majhen gozd. K hiši pa je prišel zet, ki se nikakor ni mogel razumeti s starcem. V hiši so nastajali prepri, večinoma jih je izzival jeznoriti zet. Vsa posredovanja niso pomagala, zet je vedno hušje ravnal s svojim tastom. Iz takih razmer pa se je rodil zločin.

Nepričakovana sreča je menda zadela znanega sarajevskega književnika Tina Ujevića, ki ga literatni poznavajo kot našega največjega bohema. Iz Čileja je prišlo pismo od jugoslovanskega poslanstva, v katerem stoji, da je tamkaj umrl Ujevičev sorodnik in zapustil svoje premoženje.

De Valera - osvoboditelj Irske

Nekako pred 8 dnevi smo na tem mestu pisali o stoletnih borbah malega in žilavega irskega naroda za svojo samostojnost. Vztrajnost, žilavost in svobodoljubnost tega malega naroda so končno rodili uspeh: na čelo države je prišel mož, ki se je najvztrajneje boril za osamosvojitve Irske, mož, ki ga je ves narod pozdravil na krmilu države z velikanskim navdušenjem. To je de Valera, sedanjí predsednik irske države.

S tem, da je prišel na vodstvo svobodne Irske de Valera, je nastopilo v zgodovini te države novo razdobje.

Naiprej: odpoved vdanosti Angležem

De Valera je — veren svoji prisegi kot član irske republikanske vojske — takoj, ko je prišel na oblast, stavil iz veljave nekatere najvažnejše določbe irsko-angleške pogodbe iz leta 1921.

Postavil se je na stališče, da irski narod nikdar ni pristal na ta določila in se mu je bila pogodba pod pritiskom razmer vsilila. Na ta način je de Valera razveljavil prisego vdanosti irskih zastopnikov britanski kroni, spremenil v brezposlno figuro predstavnika britanske krone v Dublinu, prenehal z izplačevanjem odškodnine bivšim britanskim državljanom za njihova posestva v Irski in uvedel posebno irsko državljanstvo.

Nato: nova ustava

Vse to pa je bil samo nekaj preludij in prehod v ono, kar de Valera še hoče ustvariti. Šele sedaj, ob priliki zasedanja največje irske stranke (Fianna Fail) v Dublinu, je de Valera razkril svoje prave načrte. Res je sicer, da je še nekoliko nejasnih momentov v onem, kar je de Valera razkril v Dublinu, vendar pa so popolnoma jasni temeljni principi, na katerih je zgradil de Valera novo irsko ustavo.

V zelo zanimivih prikazih je de Valera razložil delegatom stranke osnovne misli načrta za novo ustavo, ki bo kmalu predložena irskemu parlamentu.

Kakor da je Irska milijon km od Anglije

Načrt predvideva ustanovitev popolnoma svobodne in neodvisne irske države, ki ne bo vezana z nikakimi državno-pravnimi vezami z Veliko Britanijo niti z njenimi dominijoni. Naša nova ustava — je dejal de Valera — je izdelana tako, kakor da bi bila Irska milijon milj oddaljena od Velike Britanije in njenega ozemlja, tako da morejo Irski popolnoma neodvisno od kakega angleškega vpliva postaviti nove temelje za svoje drž. in narodno življenje.

De Valera je hotel s tem naglasiti, da Irce nočejo in niso dolžni pri urejanju svoje države upoštevati kakršnekoli interese Angležev. Nasprotno, oni bodo upoštevali izključno samo svoje interese.

Po načrtu nove ustave v Dublinu ne bo več predstavnika britanske krone. Njegovo mesto zavzema po novi ustavi prvi uradnik države, kakor je de Valera nazval predsednika bodoče irske države. De Valera v svojem govoru ni uporabljal izraza »predsednik republike«; toda iz funkcije, ki je namenjena temu uradniku svobodne irske države, se vidi, da bo ta uradnik dejansko predsednik republike.

Ta bo imel strogo po ustavi določen delokrog. Del njegovih funkcij mu bo določen po samem položaju, ki ga bo zavzel. Ostale funkcije pa bo izvrševal kot izvrševalec volje večine irskega parlamenta. De Valera je torej predvidel za prvega uradnika irske države zelo širok delokrog. Ta predsednik ne bo samo reprezentativna figura, marveč tudi nosilec dela oblasti.

De Valera je s tem očitno hotel poudariti važnost prvega uradnika Irske.

Razmerje do Vel. Britanije

Na omenjenem kongresu stranke je de Valera v svojem govoru stavil na posebno, popolnoma ločeno podlago, vprašanje bodočega razmerja Irske do Velike Britanije in njenih dominijonov. Samostojnost Irske je stvar, ki se ne more mešati z drugimi vprašanji, ki zanimajo to državo. O samostojnosti ni in ne more biti nikakega dvoma. Prvenstvena pravica irskega naroda je, da ima samostojno državo. V tem vprašanju ni nikakega popuščanja. Iz tega osnovnega stališča je zgrajena nova ustava.

Vprašanje bodočih odnosov z Veliko Britanijo in z dominijoni bo urejeno s posebnimi pogodbami med prizadetima državama. De Valera je poudaril, da more temeljiti to bodoče razmerje samo na načelu interesov. To pomeni, da je Irska pripravljena sodelovati z Veliko Britanijo in z dominijoni le v toliko, v kolikor bo to v skladu z njenimi interesi. Predpostavlja pa se seveda, da s tem ne bodo oškodovani interesi drugih prizadetih činiteljev. V praktičnem oziru ni nobenih ovir, da se takoj določi temelji za sodelovanje med Irsko in med dominijoni, ker si njihovi interesi nikjer ne nasprotujejo.

Težko pa je najti temelje za sodelovanje med Irsko in Veliko Britanijo. Na to je de Valera tudi meril, ko je poudaril, da bo Irska sodelovala z britansko skupnostjo narodov edino le v skladu s svojimi interesi. Sploh nastaja ves problem samo med Irsko in Veliko Britanijo, med Dublinom in Londonom. De Valera, katerega so tako dolgo predstavljali kot mistika in fantasta, je nasprotno dokazal, da je realen politik. Radi realne politike pa seveda ni žrtvoval svojih nacionalnih idealov. On se vztrajno in uporno trudi, da prebrodi vse težkoče, ki se pojavljajo pri ustvarjanju zedinjene Irske in pri proglatitvi njene popolne neodvisnosti. V skladu s tem tudi urejuje svojo taktiko.

Da je de Valera človek, ki računa z dejstvi, je dokazal tudi s tem, da je javno postavil vprašanje bodočega razmerja do Velike Britanije in dominijonov.

Odprti samo dve vprašanji

Na kongresu so pristaši najradikalnejšega krila njegove stranke stavili de Valeri tudi nekaj vprašanj. V odgovor na ta vprašanja je de Valera med drugim izjavil, da je pustil odprto še vprašanje Ulstera in vprašanje angleških pomorskih postojank v Irski. Tedaj je radikalno krilo njegove stranke zahtevalo, da se začne misliti na to, da bi Ulster, če treba, tudi s silo podvržli irski državi. Nadaljnja zahteva tega krila je bila, da se Veliki

Britaniji odpove pravica do uporabe irskih luk za njeno bojno brodoge. Kakor pa vse kaže, bodo ostala ta vprašanja še naprej odprta, ker mora vsak realen politik poznati, da se morejo ta vprašanja urediti le sporazumno z Londonom.

De Valera je posvetil vse svoje življenje borbi za osvoboditev Irske. V prvem delu teh naporov je uspel. Stranka je prepričana, da bo zato prav on tisti, ki bo težnje irskega naroda uresničil do skrajnih možnosti. Zato je dala stranka de Valeri slej ko prej popolno zaupanje.

Rdeče ujetnike iz Madrida straži marokanski vojak.

Tečajna zračna proga

Moskovska »Izvestija« poroča o slavnostnem sprejemu dvokrovnika ANT-25, ki pod najtežjimi razmerami, v večnem ledu srečno preletel progo Moskva-Tečajni krog-Aljaska. S tem je dokazana izvedljivost najkrajše zračne zveze med Moskvijo in Zedinjenimi državami. Njen pomen je posebno velik v zvezi z napetostjo napram Japonski. Jata letal je pozdravila velikanski dvokrovnik. Na letališču ga je sprejel Vorosilov. V Moskvi so bile razprodane vse cvetlice in sladkarije, ker je vse hitelo pozdraviti tri pogumne letalce: Kkalova, Bajdukova in Beljakova. Največji poklon s 500 vrtin in 300 drugih cvetk so prejeli od Osrednjega letalskega zavoda. Moskovska mestna uprava je nanovo preplekala stanovanja družin Kkalova in Beljakova, ki bivata v Moskvi. Zvečer je bila prirejena gostija v Veliki palači v Kremlju. Stalin, ki so ga vsi poslušali stoji, je napil letalce, ki vzorno združujejo pogum s previdnostjo, ki veliko tvegajo, ker veliko znajo. Podelil jim je več nagrad in med drugim nadel njih imena trem otrokom v Ohotskem morju ob ustju reke Amura. Kosilo se je zavleklo do svita.

Res ameriška...

Tudi to se je seveda zgodilo okraj luže, v deželi tisočih možnosti. Nek lastnik hotela je pri svoji reklami za svoje podjetje prišel na prav svojevredno idejo. V hotelu je opremil neko sobo in jo imenoval »Gilbert soba«. Vsa skrivnost te sobe je obstojala v tem, da jo je opremil s »pristno« posteljo, na kateri je spal znani filmski zvezdnik John Gilbert. To naj bi bila za novoporočena zadnja senzacija. Ker je bil pred kratkim umrl John Gilbert v Ameriki zelo popularen je bilo kmalu povpraševanje po tej sobi veliko.

Da se pa ne bi hotelir nikomur zamislil je bilo treba zbrati. Srečni par, ki ga je zadel žreb, je imel to srečo, da je smel spati eno noč v Gilbertovi postelji. Da bi pa bila reklama še izdatnejša je hotelir povabil še en mladoporočen igralški par iz Hollywooda.

Dvojni možgani

V Sidneyu v Avstraliji biva Stierling Wilkinson, ki ga odlikuje redka zmožnost. Lahko opravlja istočasno dva različna posla in vsled tega ima priimek »človeka z dvojnimi možgani«. Wilkinson lahko piše z desno in levo roko dve različni pismi ali riše popolnoma različne risbe. Kot otrok v šoli je pisal Wilkinson z levico vedno narobe, in je čitala učiteljica njegov rokopis samo v ogledalu. Hotela je odvaditi dečka njegove posebnosti in mu vedno zvezala levico k pasu, da bi pravilno pisal z desnico. Menda na ta način je razvil deček svojo prirojeno zmožnost do sedanje popolnosti.

Obvestila

Razstava mladih v Jakopičevem paviljonu bo neopredeljeno odprta zadnji dan v torek, 1. decembra.

Društvo Rdečega križa je dalo tiskati »Spomenico društva Rdečega križa«, v kateri je napisano življenje in delo društva v naši državi od njegove ustanovitve do danes. Knjiga obsega 30 tiskanih pol a 7 slikanih izjem besedila na finem papirju ter 150 slikami med besedilom. Cena knjige je 18 Din. — Knjiga se naroča pri Glavnem odboru društva Rdečega križa v Belgradu, Simina ulica 19, ali pri Dravskem banovinskem odboru društva Rdečega križa v Ljubljani, Gospodarska cesta 2/II.

Med našimi izseljenci je naslov predavanja na nočnem predstavnem večeru, ki bo ob 8 v verandni dvorani hotela Unione. Predaval bo urednik izseljeniškega lista »Rafael«, kateri goji najtesnejše zveze s Sloveni, ki žive v inozemstvu.

Darujte slovenske knjige za božični dar našim izseljencem. Lansko leto je Prosvetna zveza poslala 10 zabojev knjig kot božični dar Slovencem, ki živijo v inozemstvu. Tudi letos bi rada uslišala njihove prošnje, ustregla njihovi želji po slovenski knjigi, zato se obrača tem potom na slovensko javnost, da darujejo knjige, molitvenike, razne revije in liste za izseljence. Knjige sprotja Prosvetna zveza, Miklošičeva cesta 7 vsak dan od 8 do 12 in od 2 do 7 zvečer.

Za dekanijo Leskovec se bo osnoval dekanjski prosvetni odbor 2. decembra ob 9 dopoldne v Društvenem domu v Krškem. Vabljeni so predsedniki in trajni vsi prosvetni društvi leskovec dekanije, da se tega sestanka in obnega zbora gotovo udeležijo.

Za ribniško dekanijo bo ustanovljen občni zbor dekanjskega prosvetnega odbora v Ribnici 2. decembra dopoldne ob 10.

Esperantski tečaj bo v Trzinu v meščanski šoli. Otvoritev bo jutri ob pol 8 zvečer. Učnina mesečno 30 Din.

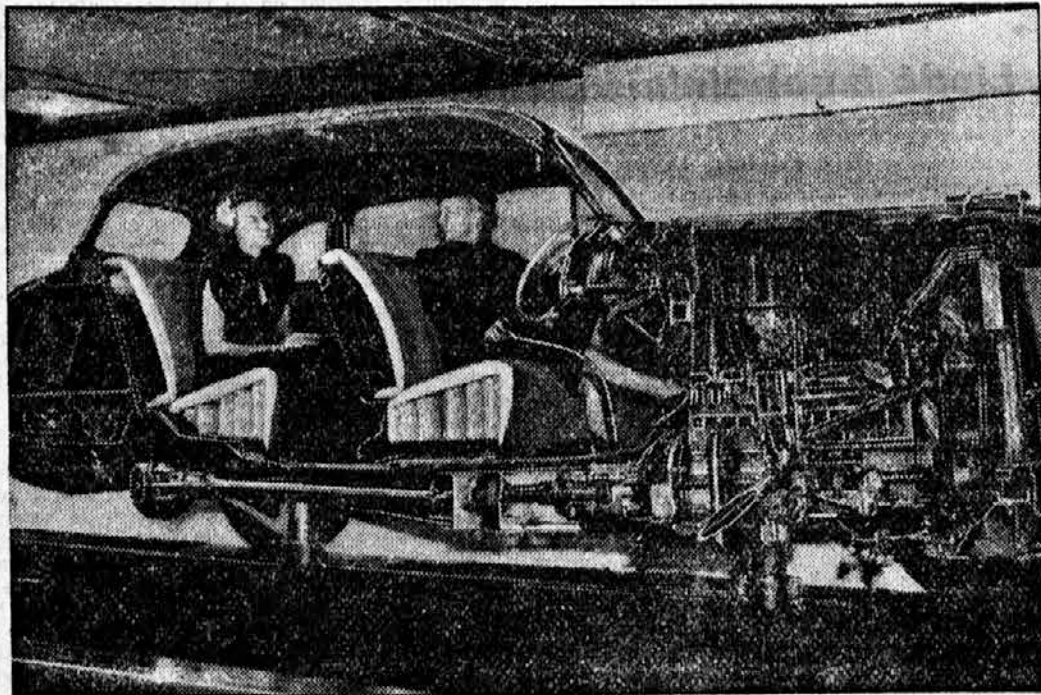
Radio

Programi Radio Ljubljana

Petek, 27. novembra: 11.00 Soliska ura: Naši izseljenci. Koliko jih je, kje prebivajo in kakšne so njihove vezi v domovino (g. Premrov, tajnik Rafael. družbe) — 12.00 Odmevi iz naših krajev (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Čas, spored, obvestila — 13.15 Izovernega sveta (plošče) — 14.00 Vreme, borza — 18.00 Zenska ura: Kaj usposablja družino za njeno vzgojo (gđ. Srečka Labernik) — 18.20 Plošče — 18.40 Francosina (g. dr. Stanko Leben) — 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nae. ura O gledališču (Ciril Debevec) — 19.50 Zanimivosti — 20.00 Rezervirano za prenos — 22.00 Čas, vreme, poročila, spored — 22.30 Angleške plošče.

Drugi programi

Petek, 27. novembra, Belgrad I.: 20 Zagreb. — 22.30 Beethovnova III. sinfonija. — Belgrad II.: 19 Vodne sile v Jugoslaviji (ing. Ostojić). — Zagreb: 20 Zagrebški kvartet. — 20.30 Vokalni koncert. — 21 Zagrebški kvartet. — 21.30 Zbor. — 22.30 Plesna glasba. — Dunaj. 19.30 Vojaska godba. — 20.30 Sinfonični koncert. — 22.40 Opereta »Aksel pred nebeskimi durmi«. — 23.30 Plesna glasba. — 23.50 Kvarter. — Trst: 17.15 Plesna glasba. — 20.40 Opera »La Rondine«. — Rim Bari: 20.40 Pihal. — 21 Orgle. — 22.40 Plesna glasba. — Praga: 19.30 Opereta. — 20.55 Opera. — 22.20 Bartokove skladbe. — Varšava: 20.15 Varšavska filharmonija. — 22.45 Plesne plošče. — Berlin-Pratistava: 20.10 Delavska godba. — 21 Zabavni koncert.

Prerez avtomobila, ki je razstavljen v New Yorku.

Sven Elvestad:

12

Zlodej se dolgočasi

»Potem bi ravno v pokerju imel srečo,« je dejal. »Divjaki vedno dobivajo.« Brede je odmajal z glavo.

»Nikar se ne dajte motiti od mene. Odi-dite samo mirno nazaj k svojim Amerikan-cem, dragi prijatelj. Jaz pa se bom počasi poskrbel s kakim vozilom. Malo po malo postajam utrujen.«

»Če si boste res premislili in odšli, potem je tukaj pot.«

Iztegnil je roko: »Skozi ta dva salona. Odtam boste prišli na hodnik, tam pa boste našli stopnice, odkoder so vrata ven na ono drugo cesto.«

»Človek bi mislil, da ste že bili tukaj,« je Brede z nasmehom pripomnil.

»Videl sem ljudi, kako so prihajali.« Brede je rekel, skoraj bolj z namenom, da sklene pogovor:

»Če se mi bo zljubilo, da si ogledam družbo, bom prišel. Sicer pa ne čakajte name!«

Neko posebno olepšanje je občutil Brede, ko je videl Amerikanca, kako je izginil. Nerodna mu je bila misel, da se je Amerikanec najbrž čutil obvezanega, da mu mora delati družbo. Ko je Amerikanec odhajal, mu je vzbudil pozornost njegov tilmnik, tolst in živinski tilmnik, ki je neposredno prehajal v zadnji del glave. Bredeja je znova prešinil občutek neugodja, okrog njega je bilo hipoma trdo,

mrzlo in sovražno ozračje, ki si njegovega nastanka ni mogel razložiti. Hotel je oditi.

Idi je preko barske mize ponudil bankovec. Zardela je od veselja nad visokim zneskom, ga izmenjala na blagajni in ostale bankovce vtaknila med prsi k ostalim, ki so že bili tam.

»Ali že greš?« je vprašala. »Saj ti ni treba več piti. Več kot dovolj je, kar si že plačal.«

»Toda truden sem,« je dejal Brede.

»Boš kmalu spet prišel?«

Pogledal jo je.

»Morda,« je dejal, »bom videl.«

Ce je hotel priti do izhoda, si je dobesedno moral utreti pot skozi gnečo, toliko ljudi je medtem prišlo. Ta gosti človeški drenj, vsiljiva, vzdihujoča godba in razposajenost, ki mu do nje ni bilo mar — vse to ga je mahoma živčno razdražilo. Včasih človeka nič bolj ne stiska kakor veselost drugih ljudi. Znova je doživljal v sebi občutje svojega starega studa nad navzočnostjo tujih ljudi in se podvzval, da bi čim preje odšel. Pokazala se je reakcija dneva, ki ga je živel brez koristi. Zdaj je v resnici »zabil večer«, in storil nekaj najne-vrednejšega v dosedanjem življenju. Že je začutil poskus, v tem mlačnem zraku polnem tobakovega dima in vinskih vonjev. V izhodnih vratih je trčil na družbo, ki je prihajala noter, bila je moška družba, v večernih plaščih in cilindrih, ki je kadila cigare in se leno pozibavala. Brede je očividno bil lde tako razdražen, da je prezrl enega od teh gospodov, ki ga je prepoznal in se zdrznil pri pogledu

nanj, mnogo pozneje se je tega zopet spomnil.

Prišel je na hodnik. Tudi tu so bile same preproge. Stene pa so bile zagrnjene s prepenjavjo, ki je padala v gubah. O, te večne debele preproge, ki vpijajo sleherni trušč, a obenem porajajo zaprašeno in zadušljivo tiho. Pogledal je navzgor po stopnicah, ki so peljale do igralnih sob in se jim boječe umikal: zdaj bi mu bilo nadvse neprijetno, ko bi srečal Amerikanca. Šel je dal'e, po širokem stopnišču navzdol, da bi prišel do izhoda. Stopnišče je bilo razsvetljeno s dvema električnima svetilnikoma. Zdajci se je zgodilo nekaj nepričakovane.

Naj se nepričakovano zgodi še tako hitro, vendar ima tisti, ki ga zadene, še vedno toliko časa, da opazi nekatere stvari, kajti vsi vtisi se z bliskovito naglico zarisujejo na mrežnici človekove zavesti. Šele pozneje najde zavest toliko časa, da se zbere in uredi svoje vtise.

Električna luč je ugasnila in naenkrat je na stopnišču nastala trda tema. Brede pa je v trenutku vedel, da je v hipu, ko je bila ugasnila luč, videl Johnsonov obraz iz največje bližine. Tedaj je začutil, kako so ga oklenile železne roke, in nek glas mu je zašepetal v zapovedovalnem tonu:

»Molčite!«

Sedmo poglavje.

Prvo, kar je opazil, ko je zopet prišel k zavesti, je bilo to, da je električna luč znova gorela. Toda ni mu zasijala naenkrat, zdelo se mu je, da mu prihaja iz velike daljave. In potem je zaslišal začuden glas, ki je zaklical v

neizmerni oddaljenosti, (četudi je stal dotični tesno ob njem):

»Tu na stopnicah leži mrtvec!«

Nato je govoril drug glas:

»Ta človek ni mrtvec. Je le popolnoma pijan.«

Tretji glas pa:

»Kako je bled. Pomagajmo mu na noge.« Stefan Brede je že poskušal, da bi vstal z lastno močjo; drobci spominov so se premaknili zmedeno in blestno v njegovi ranjeni glavi. Najprej se je pokazala podoba Amerikančeva, nato pa spomin na nek poseben vonj, sladek in zopern, najbrž so ga omamili.

Zdaj mu je bilo popolnoma jasno, da je bil napaden, spomini na napad so stopili s prvimi vtisi njegove otrple zavesti, — v tem neredu pa so njegovi trgovski možgani že delali v to smer, da najdejo najpametnejši položaj: kaj naj ukrene v teh nenavadnih okoliščinah, da bo prav?

Tuji gospodje, ki so mu pomazali na noge, so obstali in radovedno strmeli vanj. Brede se je zahvalil z nejasnimi besedami za pomoč in se poskušal smejeti, toda to je bil pač le skremžen smeh, kajti bolel ga je ves obraz. Pregledal se je vsega, poskusil je občutiti celo svoje telo od temena do podplatov. V kolikor je mogel presoditi, mu nič resnega ni bilo, računal je naglo, položaj se mu je poenostavil takole: »Našli so me nezvestnega na stopnišču sumljivega nočnega lokala... to je tako, kakor da sem nenadoma zašel v de-narne težkoče in moram zatrobiti k povratku, čim preje moram oditi odtod.«